

TECHNIKAI KISZOLGÁLÁSOK A 7. LÉGVÉDELMI RAKÉTAEZREDNÉL AZ ELMÚLT ÉVTIZEDBEN

Varga László¹

Az akkori Magyar Néphadsereg 1988-tól vezette be a haditechnikai eszközök és anyagok új technikai kiszolgálási rendszerét. A volt 7. légvédelmi rakétaezred (Keszthely) ezt a rendszert az ezred 1997-ben bekövetkezett felszámolásáig alkalmazta. A dolgozat célja, hogy közreadjam az ezrednél ezen időszakban tervezett és elvégzett technikai kiszolgálások számszerű mutatóit évenkénti bontásban, alegységek és anyagnevek szerinti csoportosításban.

Dr. Ungvár Gyula nyugállományú vezérőrnagy 1984-ben védte meg az akkori Zrínyi Miklós Katonai Akadémián *“A szárazföldi csapatok fegyverzete tervszerű technikai biztosítási rendszerének korszerűsítése”* témájú kandidátusi értekezését és szerezte meg a hadtudomány kandidátusa tudományos fokozatot. E munka alapján vezette be a Magyar Néphadsereg az egységes hatfokozatú tervszerű technikai kiszolgálási rendszert. Ezt a rendszert formálisan a Magyar Néphadsereg fegyverzeti és technikai főcsoportfőnökének 182/1987. (HK 32.) számú intézkedésével hatályba léptetett Ált/82 Szakutasítás (a szakaszosan működő és tárolt fegyverzeti és technikai eszközök és anyagok egységes technikai kiszolgálására) szabályozta.

A Szakutasítás hatálya ugyan nem minden alkalmazott eszközre terjedt ki, de az akkori 7. légvédelmi rakétaezred által üzemeltetett eszközök és anyagok túlnyomó többségére igen. Csak emlékeztetésként erre az időszakra esett a fegyverzeti és technikai szolgálatok integrációja is.

Jelen dolgozatnak nem célja, sem a fegyverzeti és technikai szolgálatok akkori integrációjának, sem az egységes technikai kiszolgálási rendszer működésének vizsgálata. Nem tagadom, hogy az előző évek során erős késztetést éreztem ezen kérdések vizsgálatára, vagy legalábbis saját tapasztalataim, véleményem közreadására, de mindig ellenálltam a kísértésnek. *Ugyanakkor az adatgyűjtést elvégeztem, nem titkoltan azzal*

¹ Varga László mk. dandártábornok, MH 12. légvédelmi rakétadandár, parancsnok.

a céllal, hogy ha én nem is, hátha valaki veszi a bátorságot az ezzel összefüggő kérdések feldolgozására.

A dolgozatban csupán azt a célt állítottam magam elé, hogy többé-kevésbé rendezett formában közreadjam azt az adatbázist, amelyet a technikai kiszolgálásokról a 7. légvédelmi rakétaezred fegyverzeti és technikai (1987 – 1991), majd anyagi-technikai szolgálatánál (1991 – 1997) gyűjtöttem. Tettem ezt részben munkaköri kötelességből (lévén a nevezett katonai szervezet fegyverzeti és technikai, majd anyagi-technikai főnöke a jelzett időszakban), részben azzal a céllal, hogy valamikor a saját vizsgálataim alapján levont következtetésekkel, vagy (miután erről letettem) a téma iránt érdeklődők számára további kutatási céllal közreadjam.

Ebből adódóan az adatbázist tartalmazó kilenc táblázathoz készítettem ugyan hat ábrát, de ezeket inkább csak gondolatébresztésnek szántam. Sokkal fontosabbnak tartom, hogy az adatokhoz néhány olyan megjegyzést fűzzek, amely megkönnyíti azok kezelését, feldolgozását (nem mintha ezek további kutatómunkával nem lennének kideríthetők).

Az akkori 7. légvédelmi rakétaezred a szárazföldi csapatok legnagyobb légvédelmi rakéta és tüzér fegyvernemi szervezete volt és mindenkor a szárazföldi csapatok legnagyobb csoportosításának alárendeltségében teljesítette feladatait. ***Szervezetét tekintve törzsből és két általában teljesen egyforma felépítésű (egyenként 5-6 századszintű szervezetet magába foglaló, az adatbázisban A és I betűjellel jelölt) légvédelmi rakétaosztályból állt. Emellett egy (3-4 századszintű szervezettel rendelkező) rakétatechnikai osztályt (P), harcbiztosító (T – törzsütég, H – híradó század, M – műszaki század, N – biztosító század) és kiszolgáló alegységeket (S – javító század, Z – ellátó század) foglalt magába.*** Természetesen – mint minden katonai szervezet – rendelkezett egészségügyi alegységgel, raktárakkal és különböző utalt szervezetekkel. A közreadott adatbázis szempontjából ezek csak annyiban lényegesek, hogy az érdeklükben elvégzett technikai kiszolgálásokat az ***egyéb (EGY)*** kategóriába soroltam.

Az üzemeltetett (és így a technikai kiszolgálások szempontjából számba veendő) eszközöket és anyagokat tekintve az ezred fő fegyvereit a ***KRUG (NATO kódnevén SA-4)*** légvédelmi rakéta komplexumok, a komplexumokhoz tartozó felderítő és célmegjelölő rádiólokátorok, a tűz-irányító eszközök és a rakéták harci alkalmazáshoz történő előkészítését szolgáló technológia képezték. Emellett a harcbiztosító alegységek közül a törzsütég legjellemzőbb eszközei a felderítő rádiólokátorok és a tűzirá-

nyító eszközök, a híradó századé a rádióállomások, a rádiórelék és a vezetékes eszközök, a műszaki századé az út- és állásépítő gépek, a biztosító századé a 14,5 mm-es légvédelmi géppuskák voltak. Természetesen minden alegység rendelkezett a feladatai ellátásához szükséges páncélos- és gépjármű-technikai eszközökkel (jellemzően UAZ-469, GAZ-66, ZIL-131, ZIL-157, URAL-375, KAMAZ és KRAZ-255 típusok, gázturbinák és áramforrás aggregátok), híradó eszközökkel, műszaki és vegyivédelmi normás anyagokkal, valamint hadtáptechnikai eszközökkel.

Az adatok elemzéséhez talán nem árt tudni, hogy a vizsgált időszakban a személyi állománnyal (elsősorban a kiszolgáló-javító szervezeteknél) és technikai eszközökkel való feltöltöttség jellemzően 90 % és 100 % között volt. Az egy technikai kiszolgálás fogalma alatt az ezred mindenkor az Ált/82 Szakutasítás által adott definíciót értette. A kiszolgálási feladatokat az ezred elsősorban a javítószázad és az osztály javítórajok erőforrásaira támaszkodva végezte. Természetesen nem tehetem meg, hogy ne utaljak arra, hogy a fegyverzeti szolgálat fő-anyagnem-felelősi körébe tartozó (és az ezred fő fegyverzetét jelentő) eszközök technikai kiszolgálását döntően az (1992-ig az osztályok szervezetébe tartozó) **Időszakos Beszabályozó Csoportok (IBCS)** végezték.

Az elemzések során (bár az adatsorokból kitűnik) bizonyos óvatossággal kell kezelni a műszaki és vegyivédelmi eszközökre vonatkozó adatokat (azok viszonylagos kis elemszáma miatt) és a híradó-technikai eszközökre vonatkozó adatokat (a szolgálat sorsát az egész integrációs folyamat során végigkísérő bizonytalanság vagy különállás miatt). A fegyverzeti eszközökre és a páncélos- és gépjármű-technikai eszközökre vonatkozó adatok – megítélésem szerint – kellő elemszámúak és relevánsak, ugyanakkor nem árt tekintetbe venni, hogy míg utóbbi eszközök eléggé egyneműek voltak az ezrednél, a fegyverzeti eszközök sokfélesége miatt az adatok elemzése bizonyos elővigyázatosságot igényel.

Anélkül, hogy a dolgozat elején tett ígéretemet – miszerint az adatok elemzésére, vizsgálatára nem vállalkozom – megszegném, egy megjegyzést bátorodom tenni, mégpedig az 1993-as év előző évektől eltérő tendenciáinak jobb megértéséhez. *Az 1988 és 1992 közötti adatok áttekintése arra inspirálta az ezred vezetését, hogy bizonyos intézkedéseket tegyen, amelyekből az alábbiak voltak a legfontosabbak.* Az Időszakos Beszabályozó Csoportok állománya szakmai tudásának megmentése céljából 1993-tól a két csoportot ezred közvetlen alegységként (magasabb beosztásokkal) szerveztük meg, aminek következtében talán az ezred fennállása alatti legerősebb összetételű csoportot hoztuk létre. Emellett az elvégzett kiszolgálások mennyiségének növelése céljából az ezred köz-

vetlen alegységek gépjármű-technikai eszközei 3. számú technikai kiszolgálásának feladatát (bizonyos csoportosítással) az osztályok javítórajaira bíztuk.

Végezetül egy utolsó megjegyzés az adatokhoz. Joggal merül fel a kérdés, hogy hol vannak az 1996-os adatok? A hiány oka kettős. Egyfelől személyes, mert az előjáró 1996 végén beosztásomból elvezényelt, másfelől pedig 1996 elején nyilvánvalóvá vált, hogy az ezred felszámolásra kerül, mégpedig úgy, hogy részei más helyőrségbe (egy új katonai szervezetbe) diszlokálnak. Fentiek következtében a rendelkezésre álló adatokat (mint aligha használhatóakat) bátorkodtam a dolgozatból kihagyni.

Eredeti szándékom szerint ajánlom az adatokat azoknak, akik késztetést éreznek ezen időszak vizsgálatára. Bízom ezzel együtt abban is, hogy az adatok tanulmányozása talán nem lesz érdektelen azon pályatársaim számára sem, akik ezt az időszakot hozzám hasonló beosztásban, hasonló feladatkörrel küzdve élték meg. *Terveim szerint következő dolgozatomban a volt 7. légvédelmi rakétaezred csapattagozatú javítószerveinek tevékenységéről gyűjtött adatokat szándékozom közzétenni.*

A következőkben a tervezett és ténylegesen végrehajtott - szakáganként differenciált - javítási feladatokat összevető, illetve viszonyukat szemléltető táblázatok, grafikonok bemutatásával szeretném levont következtetéseim helyességét igazolni. A speciális rendeltetésű egység technikai eszközei eredeti összetételéhez kapcsolódó tényadatok reprezentatív mintavétel lehetőségét kínálják fel a tanintézeti oktatók, valamint a gyakorlati kutatást végző szakemberek számára.

Kimutatás a tervezett technikai kiszolgálásokról (anyagmeneként)

1. sz. táblázat

AN/ÉV	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
FV	193	217	193	164	159	151	148	170
PC	425	480	458	390	262	276	215	241
MŰ	18	20	18	34	32	43	34	33
VV	90	60	53	80	53	63	63	31
HÍ							64	51
ÖSSZ	726	777	722	668	506	533	524	526

Kimutatás az elvégzett technikai kiszolgálásokról (anyagmeneként)

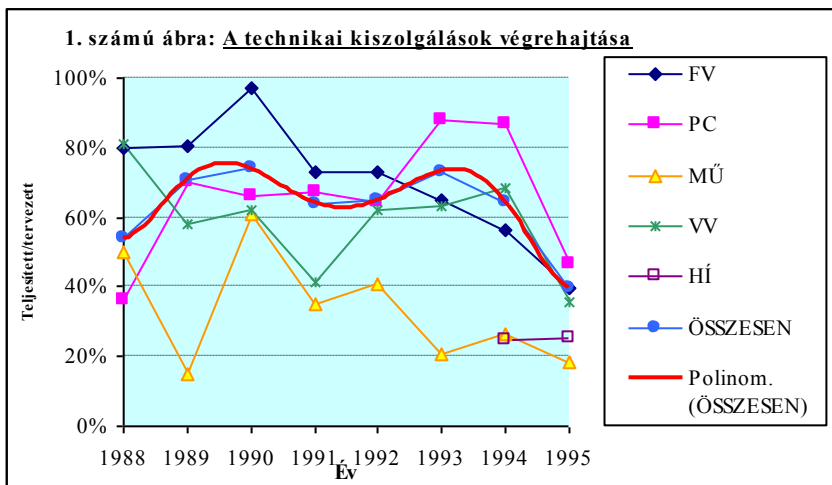
2. sz. táblázat

AN/ÉV	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
FV	154	174	188	120	116	98	83	67
PC	155	337	303	262	168	243	187	112
MŰ	9	3	11	12	13	9	9	6
VV	73	35	33	33	33	40	43	11
HÍ							16	13
ÖSSZ	391	549	535	427	330	390	338	209

Kimutatás az elvégzett és tervezett technikai kiszolgálások arányáról (anyagmeneként)

3. sz. táblázat

AN/ÉV	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
FV	80%	80%	97%	73%	73%	65%	56%	39%
PC	36%	70%	66%	67%	64%	88%	87%	46%
MŰ	50%	15%	61%	35%	41%	21%	26%	18%
VV	81%	58%	62%	41%	62%	63%	68%	35%
HÍ							25%	25%
ÖSSZ	54%	71%	74%	64%	65%	73%	65%	40%

Kimutatás a tervezett technikai kiszolgálásokról alegységenként

4. sz. táblázat

AEG/ÉV	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
A	81	89	80	86	72	86	76	70
I	90	90	81	89	78	80	69	62
P	98	104	96	84	62	80	89	89
T	94	88	83	74	72	77	48	76
H	48	61	43	71	51	45	64	51
M	24	35	32	27	29	26	25	22
N	69	53	56	33	35	34	25	25
S	67	69	42	63	44	39	65	38
Z	85	86	62	60	60	62	33	88
EGY	70	102	147	81	3	4	30	5
ÖSSZ	726	777	722	668	506	533	524	526

Kimutatás a teljesített technikai kiszolgálásokról alegységenként

5. sz. táblázat

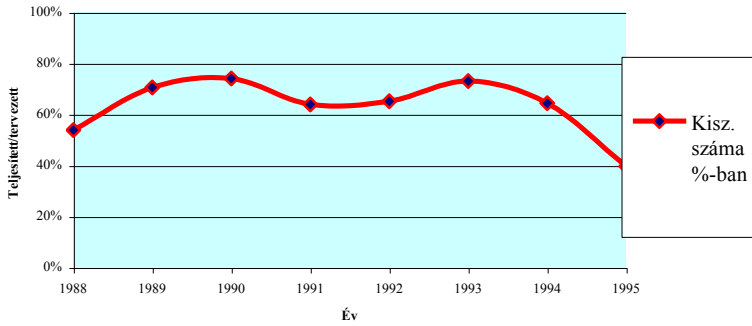
AEG/ÉV	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
A	42	69	70	63	57	66	53	33
I	59	63	67	73	46	60	42	25
P	66	87	79	57	45	50	53	36
T	57	57	54	34	46	49	29	28
H	24	41	8	33	21	28	38	18
M	7	8	22	6	18	17	12	9
N	41	45	48	32	28	32	20	13
S	37	56	42	52	33	34	54	13
Z	33	68	46	24	34	51	18	31
EGY	25	55	99	53	2	3	19	3
ÖSSZ	391	549	535	427	330	390	338	209

Kimutatás a teljesített technikai kiszolgálások arányairól

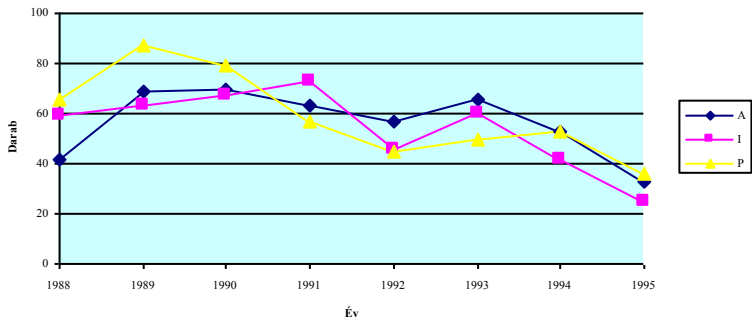
6. sz. táblázat

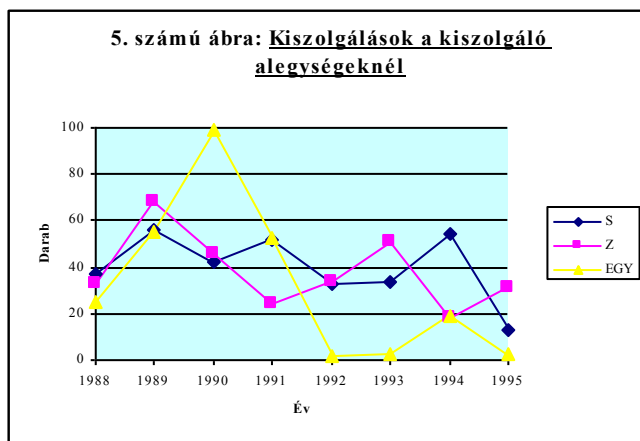
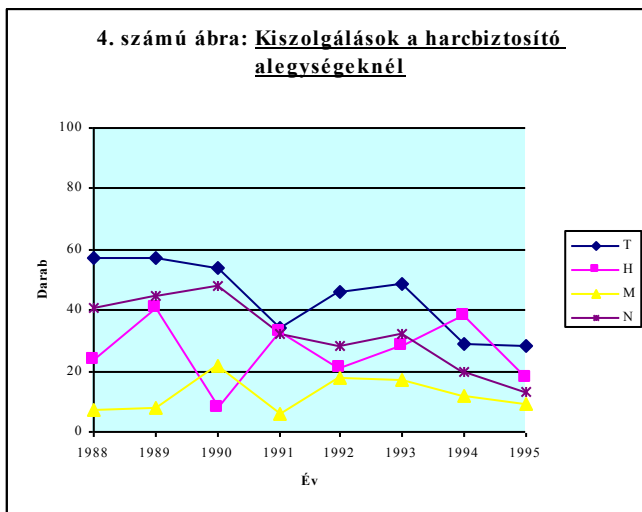
AEG/ÉV	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
A	52%	78%	88%	73%	79%	77%	70%	47%
I	66%	70%	83%	82%	59%	75%	61%	40%
P	67%	84%	82%	68%	73%	63%	60%	40%
T	61%	65%	65%	46%	64%	64%	60%	37%
H	50%	67%	19%	46%	41%	62%	59%	35%
M	29%	23%	69%	22%	62%	65%	48%	41%
N	59%	85%	86%	97%	80%	94%	80%	52%
S	55%	81%	100%	83%	75%	87%	83%	34%
Z	39%	79%	74%	40%	57%	82%	55%	35%
EGY	36%	54%	67%	65%	67%	75%	63%	60%
ÖSSZ	54%	71%	74%	64%	65%	73%	65%	40%

2. számú ábra: Kiszolgálások teljesítése mindösszesen

3. számú ábra: Kiszolgálások az osztályoknál

Kimutatás a javító rajok számára tervezett technikai kiszorgálásokról

7. sz. táblázat

AEG/ÉV	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
A	25	22	24	31	12	34	19	21
I	27	26	26	28	17	29	28	16
P	66	41	63	33	35	29	30	28
ÖSSZ	118	89	113	92	64	92	77	65

Kimutatás a javító rajok által teljesített technikai kiszorgálásokról

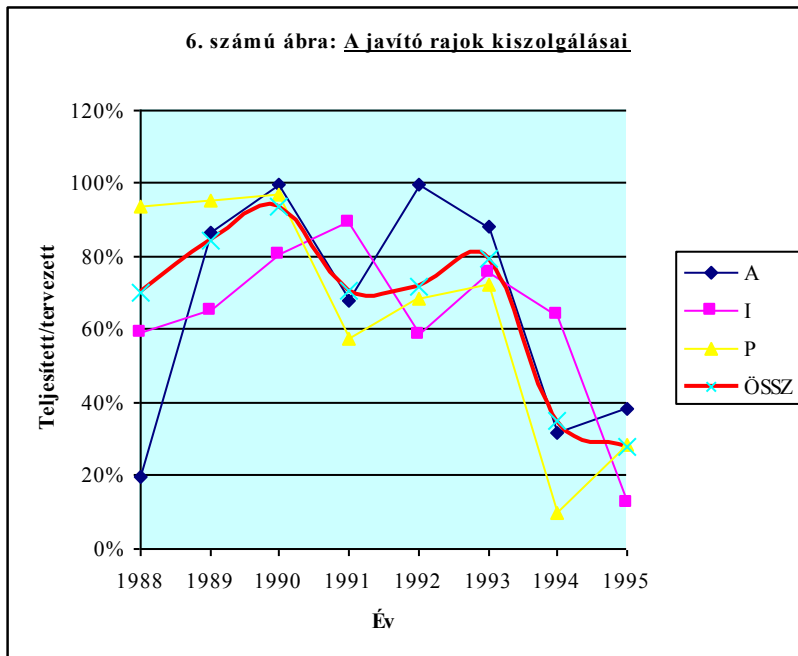
8. sz. táblázat

AEG/ÉV	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
A	5	19	24	21	12	30	6	8
I	16	17	21	25	10	22	18	2
P	62	39	61	19	24	21	3	8
ÖSSZ	83	75	106	65	46	73	27	18

Kimutatás a javító rajok által teljesített technikai kiszorgálások arányairól

9. sz. táblázat

AEG/ÉV	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
A	20%	86%	100%	68%	100%	88%	32%	38%
I	59%	65%	81%	89%	59%	76%	64%	13%
P	94%	95%	97%	58%	69%	72%	10%	29%
ÖSSZ	70%	84%	94%	71%	72%	79%	35%	28%

Felhasznált irodalom:

1. A Magyar Néphadsereg fegyverzeti és technikai főcsoportfőnökének 182/1987. (HK 32.) számú intézkedése az Ált/82 cikkszámú szolgálati könyv kiadásáról.
2. Ált/82 Szakutasítás a szakaszosan működő és a tárolt fegyverzeti és technikai eszközök és anyagok egységes technikai kiszolgálására.
3. A 7. légvédelmi rakétaezred éves technikai kiszolgálási tervei (nyilvántartásai).
4. A 7. légvédelmi rakétaezred éves munkaerő kapacitás elszámolásai.